

Zakoń a smilnosť

**Jezus praji:
Smilnosť chcu a nic wopor.
Přetož sym přišoł hrěšnikow wołać
a nic prawych.**

Matej 9,13

Jónu dožiwich w telewiziji diskusiju wo tym, hač smědža so mordarjo dočasne z jastwa pušćic. Zakoń abo smilnosť, prawo abo hnada – tak rěkaše prašenje, wo kotrymž so diskutowaše. Měnjenja běchu wšelake: Či jedni prajachu, zo ma so po zakonu chłostać, či druzi měnjachu, zo ma so hnada wukonjeć napřečo mordarjam, kiž su 24 lět w jastwje sedźeli. Što mamy jako křescenjo k temu prajić? Kelko smilnosť trjebamy? Kelko hnady znjesemy?

Statne organy dyrbja so wo porjadk a sprawnosć w kraju starać, hewak by po krótkěj chwili anarchija zastupila. Złóštnicy maja so wot sudnistwow sudzić a postajene chłostanje na so wzac. Pawoł praji, zo wyšnosť swój mječ podarmo njenjese. „Wona je Boža služownica a sudži teho, kiž zle čini.“ (Rom 13,4) Mječ je w tutym zwisku chłostanska móc statnych organow, kotrež maja so starać wo sprawnosć a porjadk w kraju. Nadžijomnje smy tak žiwi, zo njetrjebamy so bojeć statnej sprawnosće. Derje temu, kiž njeje ze zakonjemi do konflikta přišoł.

To druhe je, zo móže sprawnosć druhdy twjerda być. Za druhich sej sprawnosć žadamy. Ale tež za sebje? Hdyž smy my někajku hłuposć zworali, rady hnadu wočakujemy. Tak to na přikład je, hdyž smy z awtom přespěšnje jěli a je so zablysknyło. Spytamy so potom wuzamołwić.

Hladajmy hłubšo, nic jenož na přestupjenje statnych zakonjow. Sprawni a dobri mamy być w swojej duši a wutrobje. Ale smy to tež? Abo njeje w nas hustodosć jara čěmno? Pytamy za sprawnosću za sebje abo wočakujemy hnadu, lubosć a wodaće?

Jezus bě cłownika Mateja zetkał, kotryž sedžeše při dróze a zběraše dawki. Cłow-

nicy njemóžachu tehdy hinak hač ludźi wobšudzić, dokelž njebychu hewak trěbne wotedawki zwjesć móhli a wobtykowanske pjenjezy, zo bychu sej swoje zastojnstwo klětu zaso kupić móhli. Hdyž Jezus pola Mateja za blidom sedžeše, přińdžechu dalši cłownicy a hrěšnicy, kotřiž so tutemu towarstwu přisydnychu. Jako to farizejscy widžachu, prajichu jeho wučomnikam: „Čehodla jě waš mišter z cłownikami a hrěšnikami?“ Jako to Jezus slyšeše, praji jim: „Strowym njeje trjeba lěkarja, ale chorym. Džiće pak a wukńće, što to je: Smilnosť chcu a nic wopor. Přetož sym přišoł hrěšnikow wołać a nic prawych.“

Jezus njewupraji so k Matejowemu žiwjenju. Najskerje wědžeše, zo njebě wšo prawje běžało. Tola wón bě napřečo njemu smilny. Rěčeše z nim, zastupi do jeho doma a da so wot njeho pohosćić. To bě džiw hnady. Přiwza jeho jako swogeho wučomnika. Tak bu Matej jedyn z 12 Jezusowych wučomnikow. Po starej tradiciji napisa wón we wysokej starobje scenje Mateja. Matej přiwza Jezusowu smilnosť. Běše hnadu namakał. Choremu je so pomahało. Jezus praji: Strowym njeje trjeba lěkarja, ale chorym.

Sprawnosć abo hnada? Naša wotmołwa je ta: Stat ma so starać wo sprawnosć, wo to, zo su ludžo porjadnje a po zakonjach hromadže žiwi. Njeprawo a kriminelne skutki maja so po zakonu chłostać. Stat njemóže w tym zmysle hnady być, zo so chłostanjow wzdawaja. Hinak pak je we wosobinskim žiwjenju ludźi. Tam je hnada Boži džiw na zemi a cyrkej ma być žórło tuteje smilnosće a lubosće. Boža hnada chce być zwoprawdžena we wšědnym žiwjenju. Mamy zwólniwi być k lubosći a k wodawanju. Hinak to tež docyła njeńdže. Hdyž bychmy chcyli w powołanskim abo swójbnym žiwjenju wšo po sprawnosći rozličić, tak by to był kónč zhrmadnosće. Ale tež za sebje trjebamy smilnosť a wodawanje. Chrystus je hnadu wozjewił. Přiwzajmy ju. Dajmy ju dale.

Jan Malink

Postawa scenika Mateja z wołtarja Budyškeje Michałskeje cyrkwe. Jeho znamjo je jandžel.
Foto: Jürgen Maćij

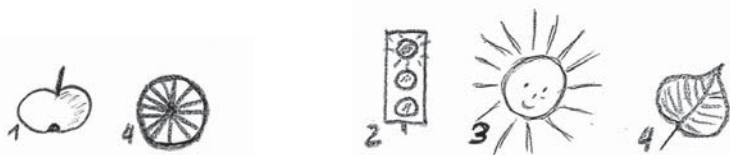

Wobrazowe hódančko

Lube džěci, džensa sym za was zaso maće wobrazowe hódančko přihowała. Wobhladajće sej jednotliwe wobrazki! Pó dła kóždeho wobrazka stoji ličba. Je to staj-

nje pismik słowa, kotryž maće pod wobrazk napisac. Widziće na přikład hwězdu a pó dła njeje stoji ličba „3“. Maće tu třeci pismik, potajkim pismik „ě“ napisac. Sće-li wšitko prawje wuhó dali, wučitaće spočatk 23. psalma. Wjele wjesela při hódanju!

Tekst a rys.: *Janina Krygarjowa*

Ekumeniska nutrnosc w Budyšinje

Njedzelu, dnja 5. januara, zhromadźichu so Budyscy Serbja k přenjeju lětušej ekumeniskej nutrnosci w cyrkwi Našeje lubeje knjenje. Farar Wito Sćapan a Serbski superintendent Jan Malink powitaštaj na štyrceci wosadnych. Tema předowanja, kotrež měješe sup. Malink, bě znaty hodowny kěrluš „Z Božeho, hlej, naroda jandželjo so wjesela“, kotryž namakamy w Spěwar-

skech kaž we Wosadniku. Nutrnosc přewo-
džeštaj na piščelach organist Feliks Brojer a na saksofonje Alexander Herrmann. Knje-
ni Cordula Rudolphowa a knjez Měrcin Wirth přednještaj próstwy.

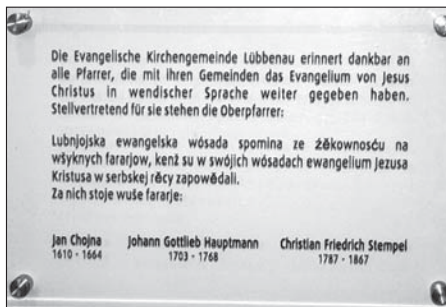
Po nutrnosci prošese katolska wosada wšech na serbsku hodowničku do žurle Montessorijoweje šule.

M. Wirth

Spomnjeće na Lubnjowskich fararjow

Lubnjowska wosada w Delnjeju Łužicy je lóni w swojej cyrkwi připrawila wopomnjen-
sku taflu za zaslužbnych fararjow. Z njeju dopomina w džakownosci na wšech duchownych, kiž su ze swojimi wosadami Chry-
stusowy ewangelij w serbskej rěči dale da-
wali. Zastupuju za wšech dalšich su pom-
jenowani tři duchowni, kotřiž su w něhdy
dwrěčnej Lubnjowskej wosadze zaslužbne
skutkowali: Jan Chójna (1610–1664), Jo-
hann Gottlieb Hauptmann (1703–1768)
a Christian Friedrich Stempel (1787–
1867).

T. Malinkowa

Wopomnjenka tafla zaslužbnym fararjam Lubnjowskej wosady

Foto: W. Měškank

Pokiwy

Serbski wosadny zwjazk

Po cyrkwiskim zakonju wo serbskich naležnosćach Sakskeje wobsteji wosadny zwjazk, do kotrehož słušeja serbscy fararjo, wosadni (dwajo z kóždeje serbskeje wosady) a dalši powołani člonjo. Lětuša hłowna zhromadźizna wosadneho zwjazka budže 1. februara w 9.30 hodž. na Michałskej farje. Hosćo su wutrobnje witani.

Jan Malink

Dźěłarnička Bjesadow

8. februara 2014 w Rakecach w Pawołskej šuli, Winicowa 1

13.00 hodž. nutrnosc a zawodne słowa (sup. Jan Malink)

13.30 hodž. skupinske džěło: konwersacija a rěčne zwučowanja (Měra-
na Cušcyna a Sylwija Šěnowa)

15.00 hodž. swačina

15.30 hodž. serbske džiwadło „Cowboy Tom abo dyrdomdej ze zaka“

Wutrobnje přeproseytej Rakečanska bjesada a Serbske ewangeliske towarstwo

Kublanske popoždnje

Lětuše kublanske popoždnje budže zaso w Budyšinje na Michałskej farje, a to pódzělu, 24. februara, w 14.00 hodž. Po nutrnosci a swačinje wobhladamy sej film wo zajězdze Serbskeho busa 2013 a wo lońšim serbskim cyrkwiskim dnju. Po tym podaja so informacije ze serbskeho ewangeliskeho žiwjenja.

Jan Malink

Serbski kulturny leksikon

K najwažnišim editoriskim podawkam Ludoweho nakładnistwa Domowina a Serbskeho instituta słuša wudaće dołholětneho projekta „Serbski kulturny leksikon“, kotryž 25. februara wuńdže. Kompendij je spisany w němskej rěči. Wón je njeparujomny za kóždeho na polu serbskeje kultury, pismowstwa a pedagogiki skutkowaceho a posrědkuje w něhđze 230 heslach wažne a zajimawe informacije wo stawiznach a nabožinje, rěči a pismowstwe, nałožkach a drastach, wuměštwje, powěsćach a mytach Serbow. Tež jednotliwe lužiske regiony ze swojimi dialektalnymi a kulturnymi wosebitosćemi so předstaja.

Prošu skazajće sej zwjazk hač do 15. februara 2014 za subskripcisku (zniženu) płačiznu 40,00 eurow! Po tym płači kniha 49,00 eurow.

LND

Sorbisches Kulturlexikon, wudaťoj Franc Šěn a Dietrich Šolta, 580 s., wjac hač 700 barbných wobrazow a kartow, kruta wjazba, ISBN 978-3-7420-2229-5

Měrowe swětło z Betlehema na Šenkaric dwórje w Rownem

Na 4. nježeli adwenta 2013 jo se pší nas we Slěpjańskej wósaže něčo wósebnego stało. Gódowne swětło měra a pokoja, ako se kuźde lěto na městnje póroda Jezusa Kristusa tam wót njewinowatego góleša zapali, jo pšíšlo lětos tež k nam. Pó swójej dłujkej droze z Betlehema su jo donjasli pólske harcarje do Zgórljca, wóttam pó šěgu do Grodka. Tam jo naša dušepastyrka Antje Schröcke jo wótewzeta. Pó namšy w Slěpjańskej cerkwi – tenraz ze superintendentom knězom Martin Herche ze Zgórljca – jo se dalej rozdžěliło. Lětos tek předny raz do styrich dwórow wósady: do Slěpego, Rownego, Trjebina a Miłoraza. My smy byli ten Rowniski dwór, ako jo swóje wrota za to šyrokó wótcynił.

Gaž jo se zašmickalo, jo dojšło to gódowne swětło zdaloka teke k nam. Zawsěsonu latarnicku jo kantorka „Rowniskich głosow“ Roža Šenkarjowa pšiwzeta, a to z ruki Doris Pudeloweje. Ta sama jo pšesedarka wósadnje cerkwinskeje rady a pochada tejerownosći z Rownego.

Smy se na dwórje ako žěnskecy spiwarški krejz nastupili a k pówitaniu zgłosyli kjarliž „Něnt džurja, wrota wótcynić“. Se wě, we swójej maminej rěcy, tej Slěpjańskej. Pší tom jo nas młody Frank Hermaš, tejerownosći Rowniski, na trompeše pšewóžował. Do krejza wokolo su stojali góscí, a jich jo było bejnje wjele. Góscowarka sama jo licyła na 50 luží!

To jo było pšízenje a wóteženje pó to swěte swětło. Ale wětšyna jo wóstała na góscowarskem Šenkaric dwórje, aby slědowała z lubosću pšigótowanemu kultur-nemu programoju. Rozdžěloně do dweju kupkownu smy to zwónoželi, pšetož „Rum jo w nejmjeńšej komorce!“.

Lubosć k blišemu

Dy su gódy, woprawdže gódy?
Dyž se wutroby wótcynjaje,
cuze ho nas herbergu maje.
Jedyn drugemu pomaga a
džěli z hubjonym to, což ma.
Nuzu blišego widžec, rozměc,
jomu lžy a te ropy wutřec.
Chórym, chamernym póstol slać
a chylku gromadže batować.
Džěcom gnězdowu lubosć darić,
je raz kaž džěćetko serbske gladžić.
Starym woglědać, dobra wěc,
a z nimi pójedać našu rěc!
Něčo dobrego cynić, dawać,
wšycke njelube mysle zagnać.
Lubosć wobradzić, drugim dać,
se nješwarneho a złego wzdać:
Póten woprawdže gódy su,
wy glucne budžoćo namdušu
a radosć změjoćo gódownu!

R. Š.

Rowniske džěćetko na Šenkaric dwórje

Foto: Ch. Sprejz

W našej starej wuměńkarskej nanowej komorje pód lipami jo pón mója sotša Ingrida Nagelowa z góscami dalej gódowne kjarliže spiwała. Jo jim teke wulicowala, kak jo to něga raz ze Serbskim džěćetkom wu nas było. To ga jo pšecej nježelu 4. adwent małym žiśam doma wobrazilo. Ale jano tam, žož jo było kazane. A my smy Rowniskemu džěćetkoju kazali do našeje pisaneje burskeje špy w starem glinjanem twarjenju, což jo to druge nejstarše w Rownem.

Tam su w samskem casu za blidom sejželi „Rowniske głosy“, aby ze mnu kaž „džowki“ pó našomu spiwali. Pšisluchali su nam na „lawce, stolkach a ryčkach sejžecy“ bliske suseži. Familija ze žiśimi. Teke starym a brašnym smy kazali, ako njamógu sami wěcej wen. Tak jo se pó kijašku k nam dowjadła Šurmanoc Hana, jedna z póslědnych tradicionalnych serbskich spiwaršow. A kak jo se starka, gromadu ze žowku a šwigersynom, wjaseliła na serbskem spiwanju a zbadanju swójeje pra-enkeldžowki! Šesćlětna Emilija ga casy, gromaže ze žewješlětneju Xeniju z Klaršylakoc domu, z nami spiwa. Tu nježelu stej byłej gólicce šwarnje serbski zdrasconej z rožojtm sóplym šantkom na głowje.

A jare pěknje stej serbski spiwačej „Lětko, bomcyk gódowny“ a zbadačej gronko: „Ja som mała gólicka, cysta mója wutrobka. Lube Bóže džěćetko, hajkaj, pohajkaj mjo! Ich bin ein Mädchen klein, mein Herz, das ist noch rein. Streichle mich, liebes Christkindelein. Will ganz still und artig sein.“

Jo, našo Bóže džěćetko jo luby, dobry duch. Nigdy na nigdy nještrofujo! Žiśi njetrjebaju se jogo bójaš. Tak som tež ja ako mała gólicka to dolabowala. We literarnem rožku togo wjacora wo tom wulicujom.

Pó žognowanju a wobrazenju Rowniskego džěćetka smy my te starše pón hyšći spiwali naš Slěpjański gódowny spiw: „To jo ta rjana gałuzka wót štoma Dawi-

da.“ A ja som cytała swóju „Gódownu legendu“, napisanu pó awtentskich dožywjach přednego (1940) a slědneho wójskego lěta (1944). To jo było krotko do našogo wuběganja pšed frontu z Rownego. Asociacije a spomnješa su nam pšíšli w rozgornje z domacnymi pó tom lazowanju.

Na literarnem cytanju we našej serbskej špě su se tež wobžělili kněz superintendent ze Zgórljca a naša Slěpjańska dušepastyrka z familiju: manželskim, žowku a gódownym góscóm z afrikańskego kraja Sambia, tuchylu student w Engelskej. Wjaselili pak smy se teke nad blišymi góscami zwenka wósady. Do Rowneg pšíšel jo na pšíkdat tež w Bětej Wódze praktikěrujucy serbski gójc dr. Mato Nagel ze swójiimi pšě žiśimi – tymi mjeńšymi, šulskimi ze Zagorja, ale teke z tymi dorosconymi, něnto w Münchenje a Greifswalže.

Hejnak rad wižony jo był tež něgajšny Rownjanar bratš Manfred Krawc ze swójeju žěnsku Christu. Ten samy ga jo raz ako gólc z mamu pó wójnje pší nas na dwórje bydlił. Jo na tyšarja wuknuł a tež to a druge za našogo nana, mólarja Wylem Wěrika, natyšarił (tež lodki za pómolowanje). Žinsa jo wuměńkar a Džewinski wejsny chronist. Wjele domacnego a domizniskego jo mógal wót pjerweje wulicowaš, což smy teke ten wjacor gótowali. Tak jo to był dokoławokoło ražony adwent.

Góscowarka wužěkujo se wšym, ako su tomu teke w slězynje pšipomagali: dwór a dom gódownje wupyšili, Rowniske džěćetko a žiśi serbski zwoblekali, slodne gódowne pšíkuski zrychtowali a druge wěcej.

„Nejwěkše wjesele, drugim k wjeselu služyc“, groni serbske pšisłowo. A góspodarka dajo swójiim góscám na drogu domoj basej „Lubosć k blišemu“, na nimski „Nächstenliebe“. Akle pón su se žurja a wrota na Šenkaric dwórje w Rownem zacynili. Swětło bu zgasnjone – nic pak to swěte, gódowne z Betlehema.

Roža Šenkarjowa

Spomnjenki na njeboh Hanuša Härtela

Hanuša Härtela, přečela našeho nana, zeznach na našej wrócojézbje z dowola w Bołharskej w léce 1961. Wječor pozdže přijědžechmy při sylnym dešču do Chřibskeje, hdžež chcýše nan jeho wopytać a tež přenocować. Wot susodow pak zhonichmy, zo su Härtelc za čas prózd-nin we Wysokej Lipje.

Pócmje dyrbjachmy puć k nim namakać. Hdže Härtelc we Wysokej Lipje bydla? Pěši a pozdže skónčnje prózdinarjow namakachmy. Wulke zbožo to za nas, dokelž njetrjebachmy sebi stan za přenocowanje natwarić. Sam běch jako nimale dwanaće-lětny tak mučny, zo so lědma hišće na něšto nadrobnije dopominam. Přichodny dzeń pak wuhladachmy krasnu krajinu z wulkotnym wuhladom na blisku Róžowu horu. Hanuš Härtel so jara nad našim wopytom zwjeseli. Jeho wulka šwižna postawa, jeho hižo tehdy šere włosy, jeho přečelne wašnje a serbska řeč z českim akcentom zaščěpichu so mi do pomjatka. Mějachmy jenož mało časa, dokelž běchu dowolene 48 hodžin za přejězd přez ČSSR wot Komárna při Dunaju hač do Hřenska bórže nimo. Čim bóle so wjeselach, jako chcychmy přichodne lěto zaso do ČSSR pućować.

Na dowolu w léce 1962

Kónc julija 1962 podachmy so z nanom a Rakečanskim Gerhardom, synom mojeje kuziny, ze swěrnym Trabantom na puć. Nan bě měnjenja, zo směmy přez cyły kraj jězdzić, wizum pak dowoli nam přebywanje jenož w sewjernih Čechach. To běše naše zbože, dokelž přez to zeznachmy derje lubu Härtelc swójbu a jeje rjany drjewjany domček tam horjeka při nahłym pólnym pućiku.

Swójbni nas wutrobnje witachu a dožiwichmy tam dwanaće rjanych dnjow. Wšón čas serbska chorhojčka na sčezoru pokaža, zo su hosćo z Łužicy na wopyće. Wulka bydlenka stwa bě tak prawje přijomna, wosebje lubjachu so mi ławki při drjewjanych scénach a drjewjany wjerch. Drjewo bě přez lěta trochu wočěmniło a tak wosebje přijomne. W tutej stwě so tež warješe a zhromadnje tam wobjedowachmy: hosćicel z mandželskej a dwulětny džowku Madleńku, my tři Łužičenjo a druhdy běštej tež mać hosćicela a sotra Luisa pódlá. Tam wobhladachmy sebi mjez druhim album z fotami kolesoweho pućowanja młodeju mandželskeju přez krasnu Šumawu. W tutej stwě swječachmy nježdělu w swójbnym kruhu serbske kemše z rjenje přihotowanym wołtarjom, po tym zo běchmy nježdělu do teho we Warnoćicach kemši byli.

Krasna je wokolina Wysokeje Lipy! Na wulkotnym wuhledze njemóžach so nahladać: w zapadze Děčinský Sněžník,

Härtelc mandželskaj w Chřibskej 2004

hnydom za hłubokim dołom Kamenicy impozantny lěsojty Růžák, we wuchodže Studenec blisko Českeje Kamenicy a mjeztym mnohe dalše hory a doliny. Wosebje krasny napohlad bě, hdyž rano kurjawa z dolinow stupaše. Tutu krajinu bratr Härtel dokładnje znaješe a móžeše nam mnoho zajimaweho powědać. Sam bě ju tež wuběrnje molowať. Jako postrowy dóstachmy pozdžišo fota tajkich wobrazow.

Hdyž so na tuce blisko Zámečka wyše wsy wuchodžowachmy, nam Hanuš Härtel njeličomne kwětki w českaj, serbskej, němskej a lačanskej řeči pomjenowa. Mjeno bellis perennis za husacu kwětku mi džensa hišće we wušomaj klinči. Nětko hakle wěm, zo to rěka, zo je wona rjana přez cyłe lěto.

Hdyž podachmy so z Trabantom do blišje wokoliny, tak wšudže něšto zajimaweho nazhonichmy – hač běše to jězba do Warnoćić, Děčina, Českeje Kamenicy, Českeje Lipy, na Ronow, do Terezína, do Noweho Bora, na Bezděž, do Jablonné v Podještědí, do Libereca, na Ještěd, do Krupki, haj samo do Prahi. W Jetřichowicach pokaža nam dom, hdžež bě jeho nan po wójnje swoju lékarsku praksu měť. Wón bě w léce 1957 zemřel.

Na wulěce ze Serbskim busom 1991 je nam bratr Härtel po serbskich kemšach w Rumburku sewjerny česki kraj pokažať a jeho zajimawostki rozkladať. Kajke wobohaćenje je čłowjek, kotryž lubuje Božu stwórbu a swoju domiznu, kotryž zaběra so ze stawiznami a wosobami, kiž su „hódní wěčnoh wopomnjeća“!

Dopisowar Pomhaj Bóh

Hdyž přehladach sebi za tutón nastawk swoje wjazane čisła Pomhaj Bóh wot přěnjeho powójnskeho čisła w decembru 1950 sem, nadeńdžech hižo w 11. čisle bibliske rozpominanje stud. phil. Hanuša Härtela z Prahi. W přispomnjenju k nastawkej pisaše mój nan mjez druhim: „Je-

ho džed bě z wučerjom w Drježdžanach a bě sprěčeleny z našim njezapomnitym hudźbnym mištrom Bjarnatom Krawcom. W léce 1928 přesydlí so nan dr. Härtel do połnocnych Čech. Ženje potajkim naš dopisowar stud. phil. Hanuš Härtel njeje w Serbach bydliť. W cuzbje je sebi tuta swójba swoje serbske wědomje zachowala.“ W samsnym přinošku cituje so H. Härtel: „Buch w krutej lutherskej wěrje wukubłany. Mam wulki zajim za nabožne wěcy, a džensa je mi to woprawdže potřebnosć, za našu luthersku wěru džělać.“

W čisłach wot nowembra 1961 hač do septembra 1962 namakach pod temu „Pod znamjenjom kelucha“ pokročowanske nastawki lubeho zemřěteho. Hdyž so w tutech lětach na reformaciski jubilej 2017 přihotujemy, je hódno, zo so tež ze žiwjenjom českého reformatora Jana Husa a z husitami zaběramy. Hižo sto lět do Luthera je zmužity, sprawný čłowjek njedostatki cyrkwy šwikať a ju zaso na jeje žórła skedžbniť. Je woprawdže wobohaćenje, tute nastawki z pjera Hanuša Härtela zaso raz čitać, dokelž – kaž wón pisa – „maju k temu pomhać, zo bychu Serbja dóstali lěpši a sprawniši wobraz wo wonych ‚Božich wojowarjach‘, kaž so sami mjenowachu“.

Poslednej wopytaj

Rady dopominam so tež na wopyt ze swojej maćerju pola Härtelc mandželskeju kónc awgusta 2004 w Chřibskej. Běchmoj tam do přijomneho bydlenja w přěnim poschodže na kofej přeprašenaj.

Posledni raz zetkachmy so z Hanušom Härtelom pola syna ze samsnym mjenom w Nebušicach na sewjerozapadnej kromje Prahi, hdžež je sebi młoda swójba stary dom rjenje wutwariła. Hdyž započa hižo mały Simon serbsce rěčeć, tak je to tež zaslužba horliwego serbskeho džěda.

Handrij Wirth

Hanuš Härtel (nalěwo) na wuchodžowanju z Gerhardom a Handrijom Wirthom 1962

Arnošt Grofa z Chasowa †

Na swjedženju Třoch kralow, džesać dnjow do swojich 92. narodnin, zemře daloko po Serbach znaty knjez Arnošt Grofa z Chasowa. Hromadže ze swojbnymi přewodžeše jeho wulka ličba na połdra sta žarowacach dnja 10. januara k poslednjemu wotpočinkej na Njeswaćidlskim pohrjebnišću, hdžež bu do rowa swojeju staršeju chowanu. Wo njeho žaruja mandželska, tři džěci, džesać wnučkow a džewjeć prawnučkow.

Wosadna fararka Susanne Aechtner zloží swoje předowanje na bibliske hrono „Pójće sem wšityc, kiž sće sprócni a wobćeženi, ja chcu was wokřewić“, kotrež je Arnošta Grofu jako serbski nasčěnowy wobraz doma čas žiwjenja přewodžalo. Wona pokaza na jeho mnohostronske skutkowanje we Njeswaćidlskej wosadze. Lětdžesatki běše wón z cyrkwiskim předstějčerjom, je husto tež při praktiskich džělach pomhał a so sobu wo porjadk na pohrjebnišću starał. Něšto lět skutkowaše jako lektor a je při potrebjě w Njeswaćidle a dalšich wosadach serbske čitanske kemše přewjedł.

Serbske žarowanske předowanje měješe Serbski superintendent Jan Malink, přichodny syn zemřěteho. Zakład jeho předowanja běše hesło swjedženja Třoch kralow: „Ćma zańdže, a wěrne swětło swěći nětč.“ Wěrne swětło, to je swětło, kotrež swěći nam z Betlehemskeho žłoba. Wone nas přewodžuje po našim puću přez zemské žiwjenje, doniž nam njeswěći wěčne swětło Božeho kralstwa. Tute swětło přewodžeše tež žiwjenski puć Arnošta Grofy.

Dostojny pohrjeb wobrubí chór Meja ze spěwomaj „O wola lubosće“ a „Wzmi mje, Knježe, pod křídla“. Wnučkaj zemřěteho, Jadwiga a Krystof, přednjeseštaj w serbskej rěči próstwy. Na rozžohnowanje zanjesechu přewodžerjo při rowje zhromadnje spěw „Ha widžu-li ptačata ćahnyć“.

Arnoštej Grofje bě spočćene dołhe a žohnowane žiwjenje. Narodił je so 16. januara 1922 do serbskeje žiwnosćerskeje swojby w Chasowje. Wotrosće hromadže ze starším bratrom Jurjom; młódsi bratr Měrcin jako džěćo zemře. Wón chodžeše do šule we Łuze a džělaše po tym doma w ratarstwjě. W Druhej swětowej wójnje bě ze škričkowarjom pola mariny w Grjekskej a wróci so hižo 1945 z ameriskeje wójskeje jatby dom. 1951 woženi so z Chasowčanku Elzu Pawlec. Z mandželstwa wuńdžechu džěci Měrcin, Trudla a Jurij. Nanuzowana kolektiwizacija 1960 sčini ze swobodnej burskeje swojby ratarskich džělačerjow. Arnošt Grofa džělaše w prurustwjě spočatnje ze swojimaj konjomaj, pozdžišo w hródzi a naposledk w skladže. Z mandželskej móžeše dołhe lěta wuměnka wužiwać a hišće dejmantny kwas woswjećić. Tež horjo jemu njebě zalutowane,

hdyž dyrbyeše jako džěd při rowje dweju wnučkow stać.

Čas žiwjenja kročeše Arnošt Grofa po Božich pućach. W jeho słowach a skutkach bě přeco křescanski duch spóznać. Za njeho běše wěc wutroby, zo po swojich mocach serbske cyrkwinske žiwjenje spěchuje. Nimoměry so wo nje prócowaše, je ze swojimi duchownymi darami wobhačeše a tež financielnje podpěrowaše. Na serbskich kemšach, cyrkwiskich a kublanskich dnjach a wulětach Serbskeho busa móžachmy jeho a mandželsku Elzu přeco mjez nami witać. Wón skutkowaše w Serbskim wosadnym zwjazku a běše wěsty čas jeho městopředsyda. Husto stýsachmy jeho jako rěčnika Słowa k dnjej w serbskim rozhłosu. Serbske ewangelske towarstwo je 1994 sobu založil a bě hač do 1998 člon jeho předsydstwa. Na zhromadźiznje towarstwa loni na reformaciskim dnju w Njeswaćidle bě z mandželskej posledni raz mjez nami.

Tež zwonka cyrkwinskeho wobłuka skutkowaše Arnošt Grofa za Serbow. Wot swogeho nana bě přewzał předsydstwo Domowinskeje skupiny w Chasowje, kotruž hač do swojeje smjerće nawjedowaše. Serbske žiwjenje we wsy jemu na wutrobje ležeše. Njesprócniwje hromadžeše Chasowskich Serbow a postara so wo towaršliwje a duchopłne zarjadowanja. Hišće loni do hód je z člonami wjesnej Domowinskeje sku-

Arnošt Grofa

piny adwentničku woswjećić. W młódsich lětach skutkowaše tež w nadrjadowanych gremijach Domowiny sobu. Za jeho zaslužby spočćichu jemu Čestne znamješko Domowiny a Myto Domowiny.

Njehladajo na čězke džěło w ratarstwjě spěwaše Arnošt Grofa wjele lět w Radworskim chórze Meja. Mnohe wustupy a zajězdy kaž tež natočenje oratorija „Nalěćo“ na tačel w sydmdžesatych lětach běchu jemu njezapomnite dožiwjenja. Jako jenički ratar běše wón z člonom Maćicy Serbskeje. Knjez Grofa dopisowaše do časopisow Pomhaj Bóh a Rozhlad, do Serbskich Nowin a do Protyki. Rozprawaše wo aktualnych podawkach runje tak kaž wo stawiznach Chasowa a blišeje wokoliny. Při tym džiwaše stajnje na jasnu, ludowu serbsčinu a bě mnohim z přikładom dobreje maćernej rěče.

Arnošt Grofa běše wědomy Serb a křescan. Serbski a wěriwy duch, kotryž běše wot swojeju staršeju namřel, wón swojim džěćom a wnučkam dale da. Woporliwje skutkowaše čas žiwjenja za narodnosć a nabožnosć. Bolostnje začuwaše, zo njehladajcy wšěch prócowanjow lubowana serbska rěč w ródnej wsy a mjez ewangeliskimi Serbami spada. Wón pak je za nju činił, štož w jeho mocach steješe.

Z Arnoštom Grofu smy zhubili swěrneho ewangelskeho Serba. Njeh wotpočuje w Božim měrje. **Měrcin Wirth**

Wulka ličba žarowacych přewodžeše Arnošta Grofu dnja 10. wulkeho rózka na Njeswaćidlskim pohrjebnišću k poslednjemu wotpočinkej. Foće: M. Bulank

Wulět do pólskeho Lubanja

28. winowca je w Českej republice wulki swjedzeń – tehdy je so mjenujcy českosłowacki stat wutworił. A kaž to po skoro cyłym swěće bywa, su swjedženje swobodne dny. Wjele Čechow podawa so po tradiciji na puć, wjetšina ludźi do swojich chalupow, ale tež nakupowanje we wukraju – na přikład w bliskej Žitawje abo rjanych Drježdžanach – steji w hitparadze cycle horjeka. A loni bě swjedzeń pónđzelu, tuž mějachmy samo dlěši kónc tydženja. Bydlu hižo wěsty čas pola našich susodow a tohodla mam so po znatym přisłowje: Hdyž sy w cuzbje žiwy, zadđerž so kaž tamni ludžo.

Jako mały hólč a pozdžišo jako šuler přebywach husto w Budyšinje pola wowki a džěda. A naš džěd je nas wnučkow rady po měsće přewoźował. Jako młody muž je naš luby džěd turistam Budyšin pokazował a tohodla znaješe wón kóždy pućik a kućik hornjołužiskeje metropole. Na našich wuchodźowanjach je nam wjele wo starodawnych časach a starych bajkach kaž tež wo stawiznach města powědał a w tutym zwisku wězo tež wo zwjazku šesćiměstow. Džens w Praze bydlacy, sym tola hišće jara wusko z Budyšinom a Łužicu zwjazany, a do toho statneho swjedženja znajach kóžde město woneho historiskeho zwjazka hač na jedne – Lubań. A kaž sym hižo naspomnił, mějach kónc tydženja do 28. winowca skónčnje chwile a składnosć, sej do poslednjeho mi njeznateho města srjedźowěkowskeho zwjazka dojeć.

Zwolich sej jězbu z ćahom, dokelž sym zahority pućowar ze železnicu a lubuju přijomne čumpanje wozow po krajiny. Bohužel bywa pućowanje z ćahom přeco bóle komplikowane. Pak maja železniske towarstwa přemalo pasažerow, pak je snano

wudžeržowanje čarow předrohe, njewěm. Na kóždy pad dyrbjach bórze zwěsćić, zo njebudže tak jednore, so z Prahi do Lubanja dóstać. Z českeje strony bě to bohužel njemóžne, tuž jědžech do Zgorzeleca. Na zbožo město derje znaju, mam mjenujcy přecelstwo na tamnym němskim boku w Zhorjelcu. Potajkim do Zgorzeleca na dwórnišćo a potom spěšnje do Lubanja. Najprjedy pak trjebach jědženku.

Rěču česce a rozumju kusk pólsce, wšako stej rěči podobnej, ale hdyž běch před dobrym měsacom we Wařawje pobyl, zwěsćich, zo maja Polacy swoje problemy z čěšćinu. Myslu sej, zo je to hinaša melodijska rěč, kotraž je za Polakow skerje njezwučena a z tym tež problematika. Tuž rozsudžich so za hinašu strategiju. Na dwórnišću prosće serbowach a – „Sława!“ – předawarka derje zrozumi a so ani wocomik njeđiwaše, kajku „spodziwnu“ rěč nałožowach. Běch rozwjeselely a čakać na ćah do Jelenjeje Góry.

Wjedro běše wulkotne, slónco swěčeše, bě to woprawdžity zloty winowcowy džěd, kotryž lubješe wjele zajimawych dožiwjenjow. Jědžech z małym ćahom po pisanej nazymskej krajiny. Za Zgorzelecom mějach hišće rjany napohlad na Sedło na němskim boku, potom jědžech přez pisane lěsy a małe zasonjene wjeski do šesteho města historiskeho zwjazka.

Lubań je mały, leži na rjanym městnje, na sewjernym wuběžku Jizerskich horow. Po přijědže čampach do centruma a so bórze namakach na naměsće z tołstej wěžu, kotruž hnydom spóznach, dokelž je hustodosć z motiwom pućowanskich prospektow.

Lubań bu wokoło lěta 1220 založeny a 1268 přeni króć w chronice naspomnjeny. W přenjeji položcy 13. lětstotka dósta

měšćanske prawo. Město a jeho wokolina slušešter k Zhorjelskemu krajej, kotryž bě politisce z Českej zwjazany. 1346 so město dobrowólne k zwjazkej šesćiměstow přizamkny. To wšitko wědžach a wjeselach so jara, hdyž kroćach po starych hasach historiskeho města.

Bohužel je nowši čas swoje slědy zawostajił. Tak namakamy w Lubanju chětro zajimawe historiske jadro, ale wonkowne město dopomina hižo skerje na socialistisku dobu. A hdyž džěš hišće dale z města won, maš džensniši komerciálny swět runje před woćomaj. Njeh je, kaž chce, na kóždy pad je město zajimawy cil za wulětnikow a zajimcow srjedźowěkowskich stawiznow.

Trochu njepraktiski bě fakt, zo běch njeđzělu po puću. Lubań je małe město a po poľdra hodžiny běch woprawdže wšitko widžał, štož je wobhladanja hódne. Mějach hišće tři hodžiny do wotjězda ćaha wróćo do Zgorzeleca.

Potajkim, što činić? Pytach korčmu. Mój žołdk mi mjenujcy praješe, zo ma tež swoje prawa. Ale korčmu namakać njebě lochko. Na hłownym torhošću wuhladach jenož jednu restawraciju, kotraž měješe w durjach cedlku: „w niedzielę nieczynne“. Tež dalša korčma a třeci hosćenc běšter zawrjenej. Na zbožo dopominach so na mału korčmičku blisko dwórnišća, a tam dóstach potom tež swoju sej žedziwje wupřatu jědž.

Hižo we Wařawje běch zwěsćil, zo je pólska kuchnja jara slódna. Do toho sej přeco myslach, zo maja Polacy chudu kuchnju. To z faktom zwisowaše, zo běch jónu jako džěćo ze šulu we wosomdžesatych lětach w Ludowej republice Pólska pobyl, a tónkróć dóstachmy jenož mało k jědži. Tehdy wědžach, zo maja ludžo jenož wobmjezowane móžnosće, a tola nam dawachu w tymaj njeđzelomaj našeho šulskeho wulěta wšitko, štož móžachu někak wobstarać.

Tuž so w korčmičce rozsudžich za typisku pólsku jědž, za bigos. A što mam prajić? Jich bigos je mi wulkotnje zesłodžał. Najědženy a spokojom rozmołwjach so potom tež z korčmarku, kotraž so džiwaše, zo tak žortnje pólsce rěču. Hdyž zasłyša, zo to njeje pólska, ale serbska rěč, so hišće bóle džiwaše a přiwoła swojich znatych z pódlanskeho blida. Pijachmy kofej a rozmołwjachmy so wo žiwjenju a rěčach, a čas do wotjězda mojeho ćaha so přespěšnje miny. A to běch sej prjedy myslil, zo budu mi tři hodžiny w někajkej restawraciji wustudle!

Wulět do Lubanja bě wurjadny, nic jenož nowych dožiwjenjow a rjanych fotow dla, ale předewšěm dla dopóznaća, zo so ze serbsćinu pola našich wuchodnych susodow woprawdže wulkotnje dorozumiš.

Mark Schneider-Krawc

Lubańske stare město z radnicu

Foto: M. Schneider-Krawc

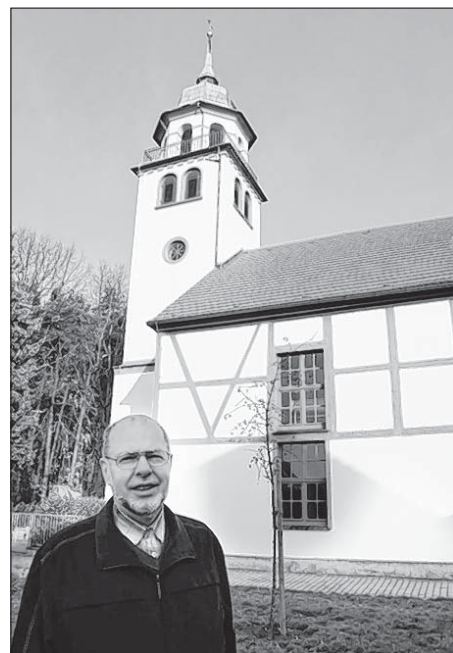
Lutherska cyrkej w Klětnom znutrka wobnowjena

Tykowana Janska cyrkej w Klětnom je 166 lět stara. „Z nutrkownym saněrowanjom smy wažny krok sćinili“, praji Hans-Georg Walesch, wot 2007 farar tamnišeje Samostatneje ewangelsko-lutherskeje Janskeje wosady. Nalěto 2013 z wobnowjenjom započachu. Kemše swjećachu přez měsacy we wosadnej žurli.

Saněrowanje bě jara trěbne. „Pod deskowanym špundowanjom wupřestrěwaše so domjacy hrib. Wón tčeše tež w murjach“, praji farar. Na někotrych městnach so špundowanje přelama. Małe reparatury wjac njedosahachu. „Dyrbachmy inficěrowane drjewo a inficěrowane klinkery wotstronić a wuměnić. Tež čerw w drjewje zawini starosće. Wón bě wjacore stołpy

a hrjady pod łubjemi přetočil, kotraž dyrbachu so wuměnić. Loni kónc oktobra, spočatk nowembra bě cyła cyrkej zawoždžeta, zo by specialna firma z Drježdźan škódniki w njej zaničować móhła. Jako posledni krok sćehowachu po tym hišće molerske džěta.

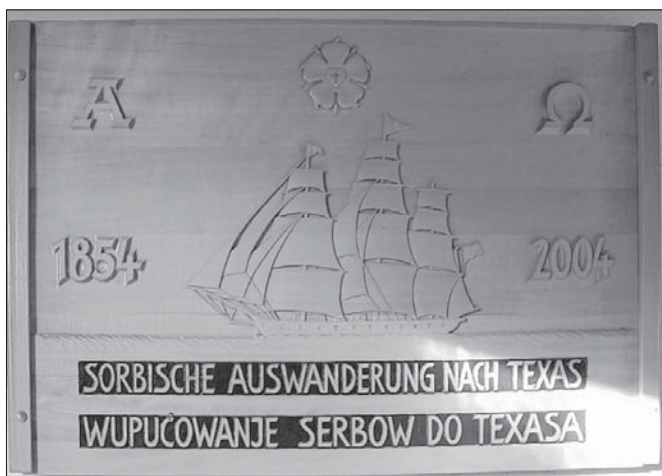
„Naša cyrkej steji pod pomnikoškitom“, praji farar Walesch. „Charakteristiske na njej su łubje na wšěch štyrjoch stronach cyrkwyje, klětkowy wołtar a durčka nalěwo a naprawo wołtarja. Tak je to přeni farar našeje wosady, Jan Kilian, chcył.“ 1854 wupučowa wón z 531 Serbami, mjez kotrymiž bě 170 džěci, do Texasa. Přejězd po morju sej wjele woporow žadaše. „Podobna cyrkej kaž naša steji tež w Serbinje w Texasu“, praji farar. Wón je wjesoły, zo wosadni a rjemjeslnicy saněrowanje financielnje podpěrowachu. Jich dary kaž tež srědky wosady, krajneho zarjada za pomnikoškit a diasporoweho skutka Samostatneje ewangelsko-lutherskeje cyrkwyje w Sakskej saněrowanje zmóžniču. „Lěta budžemy hišće dale twarić“, praji farar. „Dyrbimy wobškodžene hrjady w tykowanych murjach reparować a chcemy z no-

Farar Hans-Georg Walesch před lutherskej cyrkwju w Klětnom

wym zaškleńcowanjom wokna izolować.“ Tuchwilu přisłuša Janskej wosadze 230 sobustawow z Klětnoho, Dyrbacha, Turja, Košle, Hamora, Rychwałda, Dołheje Boršće, Niskeje a samo z Běheje Wody. Cyrkwinske předstejićerstwo, wosadny wuběrk a twarski wuběrk džětachu při saněrowanju intensiwnje hromadže. „To sylni swojksu zamołwitosć a dowěru we wosadze“, farar wuzběhny.

Andreas Kirschke

Drjewjana tafła w cyrkwi dopomina na wupučowanje Serbow pod fararjom Janom Kilianom w léće 1854.

Foće: A. Kirschke

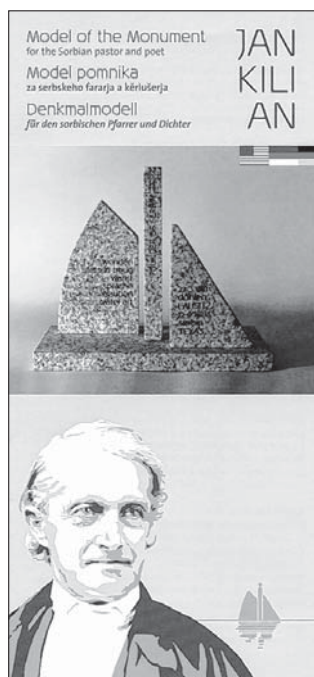
Płachtak z lužiskeho zornowca

Składnostnje 200. narodnin fararja Jana Kiliana postaji so na iniciatiwu Serbskeho ewangelskeho towarstwa w zhromadnym džěle z Hrodzišćanskej wosadu dnja 25. septembra 2011 na starym kěrchowje při cyrkwi w Kotecach pola Wósporka pomnik. Wón wobsteji z třoch džělów a předstaja płachtak. Łódź symbolizuje „rejžu přez morjo žiwjenja“, kotruž je Jan Kilian wobspěwał, a dopomina zdobom na jeho a dalšich Serbow wupučowanje w léće 1854 do Texasa. Sćežor z křižom pokazuje na lutherskeho fararja a na to, zo je wěra kruty stołp a srjedzišćo žiwjenja. Słowa na sćežorje a płachtomaj podawaja zakładne informacije k žiwjenju a wuznamej Kiliana a cituja w serbskej, němskej a jendźelskej řeči jeho znatu namołtu „Serbjo, zachowajće swěru swojich wótcow řeč a wěru“. Koncept pomnika wuwila je Trudla Malinkowa, přetworjenje měješe Budyski grafikar Ralf Reimann na starosći, wo wuwjeźenje je so kamjenječesarska firma Jo-

hannes Hase z Budyšina postarała. Jako material je so wužiwał lužiski zornowc z wołojowym napismom.

Na iniciatiwu Radworčana Ludwiga Sachsa je so mjeztym stworil model Kotečanskeho pomnika w měritku 1:10. Model wobsteji tehorunja z lužiskeho zornowca, je něhdže 20 cm wysoki, waži 3,3 kg a je w formje, napismach a materialu kaž original. Zajimcam so model na skazanku dodawa. Nakład je limitěrowany. Kóždy kupc dóstanje z ruku džěłany čisłowany eksemplar z přislušnym certifikatom. Płaćizna za model wučinja 195 eurow plus kóšty rozesańanja.

Wo tutym poskitku in-

formuje njedawno wušły flyer w serbskej, němskej a jendźelskej řeči. Spodobnje wuhotowane łopjeno skedźbnja zdobom tež na CD z 22 kěrlušemi Kiliana, kotraž je tehorunja w jubilejnym léće 2011 wušla a za 15 eurow na předań.

Štóž ma zajim, sebi model pomnika kupić abo znatych z wosebitym darom překwapić, njech so wobroći na Ludwiga Sachsa na Wětrnikowej 3 w Radworju (tel. 035935 20746, mail: ludwig.sachsse@gmx.de). Tež flyery k pomnikowemu modelej su pola njeho dóstać.

T.M.

Nowy flyer za model pomnika Jana Kiliana w Kotecach

Powěšće

Wjesoly ptaci kwas swjećachu džěci Malešanskeje pěstowarnje. Foto: M. Bulank

Poršicy. Z nowym lětom 2014 stej so wosadže Poršicy a Budyšin do jedneje wosady zjednočili, kotraž nosy oficialne mjeno „Ewangeliskolutherska wosada Poršicy-Budyšin“. Wobě wosadže so hižo lětdžesatki wot zhrmadneho fararja, kotryž měješe swoje sydło w Poršicach, zastaraštej, běštej pak dotal separatenj wosadže wostałoj. Zjednocena wosada Poršicy-Budyšin je jako sotrowska wosada přirjadowana Hrodzišču. Dołholětny Poršiski farar Andreas Sureck chce hišće lětsa z wosady woteńć a farske městno w Lipšćanskim kraju přewzać.

Budyšin. Wot spočatka lěta 2014 ma Budyski katolski dekanat noweho dekana, tachantskeho fararja Wita Scapana z Budyšina. Wón naslěduje Chróšćanskeho fararja Clemensa Hrjehorja, kotryž bě wot lěta 1997 z dekanom. Drježdžansko-Mišnjanski biskop dr. Heiner Koch chce fararjej Scapanej na dekanatnej konferency 13. februara powołanske wopismo přepodać a so zdobom dotalnemu dekanaj za jeho skutkowanje dźakować.

Wojerocy. We wobšernym přinošku předstaji tyždenik EKBO die Kirche w swojim wudaću z 5. januara Wojerowsku staroměšćansku wosadu. Při tym skedźbni so tež na serbske tradicije wosady. Farar Heinrich Koch na to pokaza, zo běchu hišće spočatk 90tych lět mjez kem-

šerjami žony w serbskej drasće a zo so tehdy we wěstych wotstawkach hišće serbske kemše wotměwachu. Džensa so serbska rěč a kultura při wosebitych składnosćach do cyrkwinskeho žiwjenja zapřijimatej, kaž na žnjowodžaknym a na Serbskim domizniskim swjedženju.

Łaz. Spěchowanske towarstwo Zetkanišćo Dom Zejlerja a Smolerja we Łazu swjećeše 17. januara swoje 20lětnje wobstaće. Něhdže 75 hosći je so na załožerskim městnje w tamnišim hosćenu „Běty kón“ zhrmadziło. Swjedžensku narěč měješe załožerski člon Werner Sroka. Łazowska folklorna a Drěwčanska dujerska skupina jubilejny program hudźbnje wobrubištej. Towarstwo bě so 18. januara 1994 na iniciatiwu komponista Jana Pawoła Nagela ze Złyčina załožiło. Z wustajeńcami, zarjadowanjami a wozjewjenjami prócuje so wone wo to, bohato serbsku kulturnu tradiciju Łazowskich kónčin džensnišej generaciji dale posrědkować.

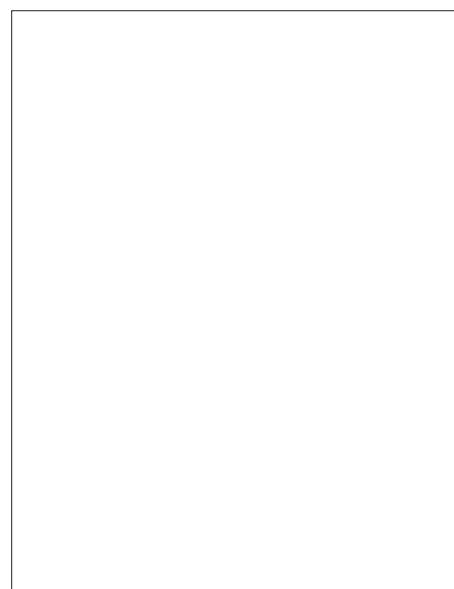
Budyšin. Kónc januara wotpóstachu 4 060 małych módrych nachribjetnikow z Budyšina do Tansanije. Telko je so w lońšej dohodownej akciji nahromadziło. Do kóždého nachribjetnika su darićeljo trěbne wěcy za małych šulerjow w Africe zapakowali. Nachribjetnikowa akcija Budysko-Kamjenskeho cyrkwinskeho wobwoda za šulskich nowáčkow w partnerskej diecezy Meru w Tansaniji přewjedže so loni wosmy raz.

Dary

W decembru je so darilo za Serbske ewangeliske towarstwo 100 eurow a 30 eurow a za Pomhaj Bóh 100 eurow, 62 eurow, 50 eurow, 42 eurow, dwójce 22 eurow a 20 eurow. Bóh žohnuj dary a darićelow.

Spominamy

Před 125 lětami, 27. februara 1889, zemrě rěčnik **Gustaw Adolf Jakob** w Budyšinje. Narodził bě so wón 15. decembra 1815 jako najmlódši bratr wuznamneho fararja Budyskeje Michalskeje wosady Ernsta Bohuwersa Jakuba (1800–1854) do serbskeho staršiskeho domu w Budyšinje. Po wuchodženju gymnazija w ródny mjesće studowaše prawo. Po tym wróći so do Budyšina a skutkowaše tu jako prawiznik, adwokat, notar a sudniski direktor kaž tež jako měšćanski zapóslanc a radny knjez. Wyše teho bě sejmski zapóslanc a synodala sakskeje krajneje synody, w kotrejž so zjawnje za serbske zajimy zasadžowaše. Tež w Budyšinje wuznawaše so jako Serb a wopytowaše serbske Bože služby w Michalskej cyrkwi. Maćicy Serbskej pak njepřistupi. 1861 spožči jemu Łužiske předarske towarstwo w Lipsku čestne člonstwo. Po wšěm zdaću wosta wón nježenjenc. W swjim testamencie postaji nahladne pjenježne dary za dobroćelske, serbske a cyrkwinske zaměry. Tak wotkaza 1 500 hr Budyskej Michalskej wosadze, 1 000 hr Njeswaćidlskej wosadze, 900 hr Budyskemu gymnazijaj a po 300 hr mjez

druhim Maćicy Serbskej, Serbskemu lutherskemu knihownemu towarstwu a Łužiskemu předarskemu towarstwu w Lipsku. Pochowany bu do Jakubec swójbnego rowa na Tuchorju, w kotrymž hižo jeho staršej, jeho sotra a tři bratřa wotpočowachu. T.M.

Přeprošujemy

We februaru wysyła so ewangeliske Nabožne słowo k dnjej w serbskim rozhłosu.

- 01.02. sobota**
09.30 sobustawska zhrmadžizna Serbskeho wosadneho zwjazka w Budyšinje na Michalskej farje
- 02.02. 4. njedźela po Třoch kralach**
10.00 kemše w Budyšinje w Michalskej z kemšemi za džěci (sup. Malink)
12.00 nutrnosť w serbskim rozhłosu (farar Rummel)
- 16.02. Septuagesimae**
12.00 nutrnosť w serbskim rozhłosu (sup. Malink)
- 23.02. Sexagesimae**
14.30 wosadne popođnje w Slepom (sup. Malink)
- 24.02. pónđzela**
14.00 kubłanske popođnje w Budyšinje na Michalskej farje
- 02.03. Estomihi**
10.00 kemše z Božim wotkazanjom w Budyšinje w Michalskej z kemšemi za džěci (sup. Malink)
12.00 nutrnosť w serbskim rozhłosu (sup. Malink)
- 03.03. pónđzela**
15.00 wosadne popođnje w Malešecach (sup. Malink)

Pomhaj Bóh
časopis ewangeliskich Serbow
ISSN 0032-4132

Wudawaćelej: Serbski wosadny zwjazk, Serbski kěrchow/Wendischer Kirchhof 1, 02625 Budyšin/Bautzen; Serbske ewangeliske towarstwo z.t., Privatny puć/Privatweg 21, 02625 Budyšin/Bautzen
Zamołwita redaktorka: Trudla Malinkowa, Goethowa/Goethestraße 40, 02625 Budyšin/Bautzen (tel./fax: 03591/600711, e-mail: PomhajBoh@gmx.de)

Čišč: Lessingowa čišćernja, Kamjenc

Postvertriebsnummer: F 13145

Zhotowjenje a rozšěrjenje: Ludowe nakładnistwo Domowina, Tuchmacherstr. 27, 02625

Abonement a dary: Serbske ewangeliske towarstwo, Kreissparkasse Bautzen

IBAN: DE03 8555 0000 1000 0831 67

BIC: SOLADES1BAT

Pomhaj Bóh wuchadza měsachnje. Spěchuje so wot Załožby za serbski lud, kotraž dóstawa lětnje přiražki Zwjazka, Swobodneho stata Sakskeje a Kraja Braniborskeje.

Lětny abonement plaći 8 eurow.